

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Protokoll
2019-09-09

Dnr.
104-13639-2019

1 (7)

Sammanträde i Insynsrådet, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, den 9 september 2019

Närvarande ledamöter:

Lisbeth Schultze, länsöverdirektör (ordf.)
Ann-Sofie Alm
Åke Bonnier
Klas Johansson
Sofia Karlsson
Tomas Kåberger
Lars Niklasson
Johan Trouvé

Övriga närvarande:

Kent Andersson, internrevisor
Annika Berggren, ST
Sten Wolme, SACO
Henrik Frykman (sekreterare)

Frånvarande

Anders Danielsson
Aylin Fazelian
Peter Hederstedt (adjungerad)

Föredragande

Lars-Gunnar Krantz (punkt 5)
Annika Löfgren Lundqvist (punkt 6)
Sofia Book (punkt 7)
Daniel Johansson (punkt 8)
Monique Wannding, Svante Sjöstedt (punkt 9)

1. Fastställande av dagordning

Dagordningen fastställdes.

2. Föregående mötesprotokoll

Föregående mötesprotokoll lades till handlingarna. Rådets sekreterare fick i uppgift att skicka ut tidigare utlovat svar på fråga från föregående möte gällande afrikansk svinpest. Vid föregående möte ställdes också en fråga om eventuell möjlighet för ledamöterna att medverka i en krisövning kring afrikansk svinpest. Rådets sekreterare hade efterhört möjligheterna, men berättade att ansvariga meddelat att just den här övningen var en intern diskussionsövning som sannolikt inte är så givande för ledamöterna. Framgent är dock avsikten att erbjuda rådets ledamöter att medverka vid någon annan krisövning.

3. Val av justerare

Lars Niklasson utsågs att jämte ordföranden justera protokollet.

4 Aktuellt från Länsstyrelsen

Ledamöterna hälsades välkomna av Lisbeth Schultze. Klas Johansson som var med för första gången fick presentera sig. Klas är sedan ett och ett halvt år chef för polisregion Väst. Klas har en lång bakgrund i Polismyndigheten, det är 37 år sedan han började i polisen. Kommer närmast från en befattning som chef för polisregion Nord. Han har tidigare också varit länspolismästare i Skåne och i Halland.

Lisbeth Shultze tog upp möjligheten för ledamöterna att följa landshövding och länsöverdirektör under en dag på Länsstyrelsen och förmedlade två datum för detta. Lisbeth gick igenom broschyren Hänt på Länsstyrelsen som skickats ut inför mötet. Angående nyheten att landshövdingen fått i uppdrag av regeringen att utreda Myndigheten för psykologiskt försvar ville Johan Trouvé skicka med uppgiften att 137 myndigheter har huvudsäte i Stockholm, men endast fyra stycken i Göteborg.

Lisbeth tog lite kort upp några övriga aktuella frågor på Länsstyrelsen.

- Övergripande planering för 2020 och VP-arbete har påbörjats.
- EU:s strukturfonder löper ut år 2020 och en ny programperiod börjar år 2021. Det är dock tveksamt om en ny programperiod kommer att kunna ta sin början redan då.
- För Länsstyrelsen kommer nästa år att präglas av TFÖ 2020, en stor totalförsvarsövning i hela landet som leds av Forsvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).
- Slutligen berättade Lisbeth att arbetet med västlänken och tunnelbyggande under residenset och det intilliggande landsstatshuset innebär att delar av Länsstyrelsen kommer att behöva evakueras, men sannolikt först under senare delen av 2021.

5. Bostadsmarknadsanalys 2019 Västra Götalands län

Bostadsstrateg Lars-Gunnar Krantz berättade om resultaten i [årets bostadsmarknadsanalys för Västra Götalands län](#). Det finns en särskild förordning som säger att alla länsstyrelser ska göra en regional bostadsmarknadsanalys en gång per år.

Lars-Gunnar inledde med att berätta om hur länet ser ut och beskrev en del av problemen med att spegla den stora mångfalden i länet.

Lars-Gunnar Krantz berättade bland annat följande:

- Folkmängden fortsätter att öka i Västra Götaland - men lägre tillväxttakt framöver
- Ökat bostadsbyggande under 2018 och nästan 8 000 färdigställda bostäder, vilket historiskt sett är en väldigt hög siffra.
- Antalet påbörjade bostäder i länet är på samma nivå som 2017 men en hög andel av dessa är i Göteborg och nedgång i övriga Göteborgsregionen.
- Det finns förväntningar om ökat byggande i länet under 2019 och 2020, men samtidigt en stor osäkerhet om den framtida utvecklingen på bostadsmarknaden
- Fortsatt underskott på bostäder och en tuff bostadsmarknad har tydliga konsekvenser för många hushåll och utvecklingen i länet.

Johan Trouve framhöll det olyckliga i att det är så svårt för unga som utbildat sig att hitta bostäder och menade att västsvenska handelskammaren får signaler om att bristen på bostäder delvis beror på byråkrater som sätter käppar i hjulet för byggande. Johan önskade att Länsstyrelsen skulle använda eventuella möjligheter att trycka på gentemot kommuner för ökat byggande och pekade också på det olyckliga att vissa kommuner i Västsverige tillämpar egna särkrav som ytterligare försvårar byggande.

Ann-Sofie Alm påminde om de små kommunernas situation och menade att det inte är ovanligt att dessa menar att det är länsstyrelsen som försvårar byggande, t.ex. genom att inte låta kommunerna bygga i attraktiva lägen. Det finns också svårigheter med att få dit byggbolagen, som hellre tar uppdrag i storstäder. Tomas Käberger framhöll Länsstyrelsens möjlighet och uppdrag att se helheten och menade att det är av största vikt att den används. Ann-Sofie Alm tog upp den så kallade "rättviksmodellen" och behovet av lösningsinriktad dialog med kommunerna. Lisbeth Schultze berättade att Länsstyrelsen identifierat tidig dialog som framgångsfaktor i kommunikationen med kommunerna och menade att Länsstyrelsen på alla sätt försöker vara ett stöd i de här frågorna.

6. Aktörsgemensamt ramverk för samverkan vid samhällsstörningar i länet och regional grundsyn för totalförsvarsplanering i Västra Götalands län.

Annika Löfgren Lundqvist, samordnare civilt försvar, berättade inledningsvis om Aktörsgemensamt ramverk för samverkan vid samhällsstörningar i

länet; ett dokument som blev klart i våras och som beskriver förhållningssätt och arbetssätt i det gemensamma arbetet att hantera samhällsstörningar i länet; före, under och efter en samhällsstörning. Ramverket är förankrat i länets regionala råd för samhällsskydd och beredskap.

Ramverket bygger på de nationella riktlinjer som tagits fram av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB (Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar). Vårt arbete är en regional anpassning och konkretisering av de nationella grunderna. Fokus i arbetet ligger på samverkan.

Föredragande fick en fråga om Länsstyrelsen gör bedömningar av sannolikhet för olika samhällsstörningar. Annika berättade att vi gör en risk- och sårbarhetsanalys regelbundet för länet som gör den sortens bedömningar.

Därefter presenterade Annika dokumentet [regional grundsyn för totalförsvarsplanering i Västra Götalands län 2019-2021](#), ett dokument framtaget tillsammans med Försvarsmakten, som utgör ett komplement till dokumentet Nationell grundsyn 2016-2020.

Annika beskrev följande övergripande målsättningar med grundsynen:

- Länsstyrelsen har som högsta civilt totalförsvarsmyndighet i samverkan med länets aktörer skapat en beredskap och förmåga till ledning och samordning under höjd beredskap
- Inom länet ha en aktörsgemensam och väl förankrad planering och säkerställa långsiktig kompetenshöjning och högt säkerhetsskyddsmedvetande som genomsyrar alla berörda aktörer

På frågan om vad som är den största utmaningen svarade Annika den samordning som måste göras. Även sekretessfrågor är en stor utmaning.

7. Länsstyrelsens dricksvattenuppdrag

Sofia Book vid vattenavdelningen presenterade Länsstyrelsens dricksvattenuppdrag. Länsstyrelsen fick i regleringsbrevet för år 2018 ett särskilt uppdrag kring vattenförsörjning, med tilldelade medel under fyra år. Länsstyrelserna ska redovisa resultaten och effekterna av sitt arbete med att skydda dricksvatten, inklusive skydd av vatten som utnyttjas eller som kan komma att utnyttjas som vattentäkt.

Länsstyrelsen i Västra Götaland var delvis igång med arbetet redan och kunde nu bygga vidare på befintligt arbete. Inriktningen har blivit att jobba med uppdraget utifrån [Vattenförvaltningens åtgärdsprogram 2016-2021](#) (framtaget av vattenmyndigheten i västerhavets vattendistrikt).

Sofia berättade för rådet hur pengarna kommer att användas och att det är många inom Länsstyrelsen som arbetar med frågorna på ett eller annat sätt genom arbete som pågår eller planeras t.ex. olika former av tillsyn. Sofia beskrev vidare arbetet med att ta fram en regional vattenförsörjningsplan, vars mål är att ”skapa en grund för att säkerställa tillgången på vattenresurser för dricksvattenförsörjning i Västra Götalands län i ett flergenerationsperspektiv ” Sofia beskrev förutsättningar i Västra Götaland, både när det gäller vattenresurser samt nutida och framtida behov. Slutligen beskrev Sofia några av de största utmaningarna i arbetet, bland annat osäkerheter kring framtida behov och sekretessfrågor.

Föredragande fick bland annat frågan om huruvida Länsstyrelsen har en kartläggning över hur det ser ut i kommuner med vatten- och avloppssystem när det gäller omfattning av och var det sker spill från otäta ledningar. Sofias svar var att det går att få fram underlaget, men att det i nuläget saknas en heltäckande bild över länet.

Ytterligare en fråga gällde om Länsstyrelsen tar hänsyn till den av regeringen beslutade livsmedelsstrategin när den särskilda vattenförsörjningsplanen för lantbrukets behov tas fram? Sofias svar var att det är samma avdelning på Länsstyrelsen som jobbar med både strategin och planen och att arbetet sker integrerat.

Klas Johansson ställde en fråga kring vad som händer om vattenförsörjningen i t.ex. Göteborg slås ut och en stor del av befolkningen evakueras – hur säkras man vattentillgången till de evakuerade? Länsöverdirektören menade att det här var ett viktigt medskick in i det fortsatta arbetet, både när det gäller krisberedskap och vattenförsörjningsplan. Rådets ledamöter betonade också vikten av att de båda dokumenten hänger ihop.

8. Nationella planen för vattenkraft

Daniel Johansson, projektledare miljöanpassad tillsyn, berättade om den nationella planen för moderna miljövillkor inom vattenkraften (NAP).

Den nya lagstiftningen för vattenkraft från januari 2019 innebär att i princip alla vattenkraftverk under en tjugoförårsperiod ska prövas för moderna miljövillkor.

- Alla kraftverk och dammar som syftar/syftat till att producera vattenkraft ska ha moderna miljövillkor vilket innebär en fullständig miljöprovning av villkoren enligt miljöbalkens regler.
- Tillståndet som villkoren är kopplade till får vara max 40 år
- Vattendirektivets krav ska följas (miljökvalitetsnormer), men undantagsregler ska tillämpas fullt ut
- Avvägningar måste göras mellan miljöförbättrande åtgärder, energintresset och kulturmiljöintressen

Daniel gick igenom vem som gör vad inom miljöanpassning av vattenkraft, en bild som framförallt syftade till att visa att det är flera aktörer involverade, varav länsstyrelsen är en. Länsstyrelserna har i ett första skede tagit emot anmälningar om vattenverksamheter och rapporterat dessa till Havs- och vattenmyndigheten. När detta nu är gjort handlar länsstyrelsernas ansvar främst om att arrangera samverkansprocesser, att meddela prövningsgrupp och tidpunkt för provning till verksamhetsutövarna samt att bedriva tillsyn och bevaka att verksamheter med krav på moderna miljövillkor blir föremål för provning, oavsett om de omfattas av den nationella planen eller inte.

I Västra Götalands län ingår ca 380 st. anläggningar i NAP (enligt miljöbalken 11:6). Cirka 235 av dessa är kraftverk. De övriga är till övervägande del regleringsdammar. Havs- och vattenmyndigheten vägleder länsstyrelserna att arbeta i enlighet med NAP och fokusera tillsynen på de verksamhetsutövare som omfattas av skyldigheten att ha moderna miljövillkor men inte anmält sig till den nationella planen.

Slutligen berättade Daniel vad som blir fokus i Länsstyrelsens arbete nu:

- Tillsyn på anläggningar som inte är med i NAP
- De som omfattas av NAP får fortsätta verksamheten utan moderna miljövillkor tills provningen är klar
- Framtagande av underlag till provningarna
- Länsstyrelserna synkar sig nationellt i många tillsynsfrågor så att hanteringen blir likriktad

Johan Trouvé ställde en fråga om huruvida den småskaliga vattenkraften, som i många fall inte har råd att göra egna provningar, kommer att kunna få hjälp av den fond som branschen och de åtta största kraftbolagen inrättat. Daniel svarade att så är fallet, men att en förutsättning är att de har anmält sig till NAP.

Tomas Kåberger tog upp de små kraftverkens roll i krisberedskapen, bland annat när det gäller att starta upp ett nät som slocknat. Daniel svarade att krisberedskapsaspekterna finns med och att lagstiftningen är framtagen för att de små utövarna ska mäkta med den.

9. Preems ansökan om utvidgad verksamhet i Lysekil

Monique Wannding, chef enheten för miljö- och klimatsamverkan och Svante Sjöstedt, klimat- och energistrateg, berättade om Preem AB:s ansökan om utvidgad verksamhet i Lysekil.

Föredragande började med att gå igenom senaste specialrapporten från IPCC (FN:s klimatpanel) om konsekvenserna och möjligheterna att nå 1,5 graders-målet. Budskapet från IPCC är att redan en 1,5 graders global uppvärmning får allvarliga konsekvenser för människor, samhällen och ekosystem.

Naturvårdsverket bedömer att det med nuvarande styrmedel blir svårt att nå Sveriges klimatmål till år 2045. Det blir också svårt att nå målet om ett fossiloberoende Västra Götaland till år 2030. Föredragande berättade att Västra Götaland har en stor industrisektor med ökande utsläpp och är ett av de län som redovisar blygsammast minskning av utsläpp av växthusgaser.

Föredragande gick igenom bolagets egen information om utbyggnaden: Preems raffinaderi i Lysekil är det största av Sveriges fyra raffinaderier och ett av världens mer miljö- och energieffektiva. Projektet är den största satsningen vid Preem i Lysekil sedan 70-talet. Utbyggnaden möjliggör att omvandla tyngre fraktioner med hög svavelhalt till miljöanpassade drivmedel och underlättar produktion av förnybart i framtiden. Investeringskostnaden för projektet är cirka 15 miljarder kronor och ger cirka 150 arbetstillfällen på raffet samt ett hundratal entreprenörer för drift.

Preem är redan idag den källa som släpper ut mest koldioxid i Västra Götaland. Med 1,7 miljon ton till, som utbyggnaden skulle medföra, skulle Preem bli den största utsläppskällan i Sverige.

Det ökade utsläppet skulle göra att det regionala klimatmålet blir mycket svårt att nå och att andra sektorer i så fall behöver minska ännu mer. Länsstyrelsen har bedömt att påverkan är grund för en underrättelse till regeringen enligt miljöbalken 17 kap 5§. Det låg bakom att Länsstyrelsen [skrev till regeringen](#) och bad den att från mark- och miljööverdomstolen överta prövningen av Preems ansökan. I augusti i år meddelade regeringen också att den kommer att pröva ärendet.

Ann-Sofie Alm menade att det är rimligare att se ansökan i ett större perspektiv än bara länets och att de globala målen bör beaktas vid prövningen. Får verksamheten inte godkänt i Sverige menade hon att den sannolikt hamnar någon annanstans där miljökompetensen är sämre och då riskerar utsläppen att bli större. De satsningar som anläggningen innebär medför visserligen högre utsläpp just i Västra Götaland, men kan enligt Alm i ett större och längre perspektiv bidra till reducerad klimatpåverkan.

10 Övriga frågor

Inga övriga frågor, annat än påminnelse om tidigare utskickad information angående kungliga utmärkelser och den förestående demokrativeckan. Rådets sekreterare fick i uppdrag att till kommande dagordningar foga länkar till färdigställt material som kommer att tas upp.

11 Kommande möten

Nästa möte äger rum den 9 december 2019.

12 Avslutning

Vid protokollet:

Henrik Frykman

Justeras:

Lisbeth Schultze

Lars Niklasson